

■ Procesrecht algemeen

Jurisprudentie

Hof Leeuwarden 9 februari 2010, LJN BL4424, NJ 2010, 134

Het betreft hier een hoger beroep tegen een tussenbeschikking van de rechtbank, waarbij appellante is bevolen met een verzoekschrift de ingeleide verzetprocedure te verbeteren door middel van een door de advocaat in te dienen dagvaarding. Het hof overweegt allereerst dat appellante voldoende gemotiveerd heeft gesteld, dat sprake is van een grond voor doorbreking van het wettelijk appèlverbod en in haar appèl kan worden ontvangen. Inhoudelijk overweegt het hof dat de verzetprocedures als bedoeld in de WTBZ administratieve procedures zijn, die niet eenvoudig genoeg kunnen worden gehouden. Dit brengt mee dat uit de systematiek van de WTBZ voortvloeit, dat de verzoekschriftprocedure toepassing mist. De tussenbeschikking van de rechtbank vindt derhalve geen steun in het recht. Verzet kan worden gedaan zonder verplichte procesvertegenwoordiging. Voorts overweegt het hof dat indien hoger beroep niet is toegelaten en beroep wordt ingesteld op grond van een beweerdelijk aanwezige doorbrekingsgrond, sprake is van een zo eigensoortige procedure, dat niet langer aard en strekking van de onderliggende regeling bepalend zijn voor het procesrechtelijk regime. Derhalve is naar het oordeel van het hof op goede gronden beslist dat appellante zich in hoger beroep diende te voorzien van een procesadvocaat. Er volgt vernietiging van de beslissing van de rechtbank en terugwijzing.

HR 19 februari 2010, LJN BK5999, RvdW 2010, 327

Het gaat in deze zaak om de vraag of het lossingsrecht van art. 3:269 BW – inhoudende dat tot het moment van verkoop door de hypotheekhouder, de verkoop kan worden voorkomen door betaling van

hetgeen waarvoor de hypotheek tot waarborg strekt en de executiekosten – analoog kan worden toegepast op de situatie dat de schuldenaar (eiser tot cassatie Willems) aan de executerende beslaglegger (verweerder in cassatie de ABN AMRO bank) het gehele bedrag voldoet waarvoor het executoriaal beslag tot waarborg strekt, alsmede de executiekosten, terwijl de bank als voorwaarde heeft gesteld dat alle aangemelde beslagschuldeisers moeten worden voldaan. Het arrest van het hof is evenals het cassatiemiddel gebaseerd op de veronderstelling dat in geval van executoriale verkoop van onroerende zaken, geregeld in art. 514-529 Rv, het in art. 3:269 BW geregelde lossingsrecht van de hypothecaire schuldenaar overeenkomstig van toepassing is.

De Hoge Raad oordeelt dat deze veronderstelling op grond van het navolgende onjuist is. Aan het systeem van de wettelijke regeling van de executoriale verkoop van onroerende zaken kan al direct een zwaarwegend argument worden ontleend tegen deze overeenkomstige toepassing. In deze regeling is, in art. 526 lid 1 Rv, wat betreft afdeling 3.9.4 BW (recht van hypotheek) uitsluitend art. 3:273 BW (zuivering) van toepassing verklaard. Klaarblijkelijk heeft de wetgever bij het redigeren van de onderhavige afdeling (2.3.2 Rv) dus mede de wettelijke regeling van het recht van hypotheek voor ogen gehad, zodat van belang is dat hij niet ook art. 3:269 BW op deze executoriale verkoop van toepassing heeft verklaard. De reden waarom de wetgever niet ook deze laatstgenoemde bepaling overeenkomstig van toepassing heeft verklaard, moet in het volgende worden gezocht. De hypotheekhouder kan de verhypotheceerde zaak uitwinnen met voorrang boven andere schuldeisers bij, kort gezegd, wanbetaling van de schuldenaar. De executieopbrengst komt aan hem toe tot het beloop van zijn vordering, tenzij andere schuldeisers een voorrecht van hogere rang kunnen doen gelden op die opbrengst (art. 3:279 BW). Ter bescherming van de

schuldenaar is aan deze echter in art. 3:269 BW een lossingsrecht toegekend. In het geval van executoriale verkoop van een onroerende zaak waarop meer beslagen zijn gelegd, vindt ingevolge art. 513 lid 1 Rv de executie plaats op de vervolging van degene die het eerst overeenkomstig art. 505 lid 1 Rv het procesverbaal van beslag heeft doen inschrijven. Hieraan ontleent deze schuldeiser echter, gelet op het in art. 3:277 BW neergelegde gelijkheidsbeginsel, geen voorrang boven de andere beslagleggers voor verhaal van zijn vordering op de executieopbrengst. Zijn positie verschilt in zoverre dus wezenlijk van die van de executerende hypotheekhouder die, behoudens het in art. 3:279 BW bedoelde geval van hoogpreferente voorrechten, de belangen van de beslagleggers op de verhypotheceerde zaak niet hoeft te respecteren. De executoriale beslaglegger echter handelt bij de executie mede in het belang van de overige beslagleggers. Daarom verkeert de executoriale beslaglegger die ook andere vorderingen op de beslagene heeft waarvoor geen beslag is gelegd, anders dan de hypotheekhouder, niet in de positie dat hij door met executie te dreigen, de schuldenaar onder omstandigheden ertoe kan bewegen niet alleen de vordering waarvoor het beslag is gelegd, maar ook die andere vorderingen te voldoen. Gezien dit alles is geen aanleiding voor overeenkomstige toepassing van het lossingsrecht van de hypothecaire schuldenaar in het geval van executoriale verkoop.

HR 26 februari 2010, LJN BL2246, NJ 2010, 129, RvdW 2010, 362

Eisers tot cassatie (Jankie c.s.) hebben bij exploit van 10 augustus 2009 beroep in cassatie ingesteld tegen een tweetal in kort geding gewezen arresten van het hof van 16 juni 2009 met oproeping van verweerder in cassatie (de Staat) te verschijnen ter zitting van 11 september 2009. Op die datum is de zaak niet ter rolle ingeschreven. Op 10 september 2009 hebben Jankie. c.s. een herstel-exploit doen uitbrengen waarin zij de Staat hebben aangezegd te ver-

schijnen ter zitting van 25 september 2009.

Het tweede exploit kan niet worden beschouwd als een herstelexploit, omdat het op grond van zijn inhoud niet strekt tot herstel van gebreken in het eerste exploit die nietigheid met zich brengen als bedoeld in art. 120 lid 2 Rv. Het kan ook niet dienen tot herstel van het niet inschrijven ter rolle. Jankie c.s. zijn dan ook niet-ontvankelijk in hun cassatieberoep, omdat het tijdig uitgebrachte exploit niet is ingeschreven en het tweede, wel ingeschreven, exploit is uitgebracht na het verstrijken van de cassatietermijn op 11 augustus 2009 (vgl. HR 25 januari 2008, LJN BB9783).

HR 5 maart 2010, LJN BL0007, RvdW 2010, 390

In deze herroepingprocedure staat een drietal onderwerpen centraal: mogelijk schuldeisers verzuim van de gemeente, het passeren van een bewijsaanbod van eiseres en de motivering van de afwijzing van het beroep van eiseres op bedrog (art. 382 aanhef en onder a Rv). De gemeente heeft in juni 2000 aan eiseres een perceel bouwgrond op een industrieterrein verkocht. Een jaar later heeft de gemeente eiseres medegedeeld dat de afgifte van de bouwvergunning niet alleen afhankelijk was van de toezegging van de gemeente om van de vrijstellingsmogelijkheid gebruik te maken, aangezien het bouwplan voor het overige aan het bestemmingsplan en de bouwverordening dienen te voldoen. Voorts heeft de gemeente eiseres gesommeerd om twee dagen later aan het transport mee te werken, en aangekondigd dat de gemeente bij gebreke van die medewerking de koopovereenkomst zou ontbinden. Eiseres heeft niet aan het transport meegewerkt. Op 2 juli 2001 heeft de gemeente de buitengerechtelijke ontbinding van de koopovereenkomst ingeroepen, eiseres gesommeerd het perceel te ontruimen en eiseres voor de door de gemeente als gevolg van de ontbinding geleden schade aansprakelijk gesteld. In de procedure die eiseres heropend wil zien, heeft de gemeente bij inleidende dagvaarding primair gevorderd dat de Rechtbank Breda zal verklaren voor recht dat de koopovereenkomst met ingang van de datum van de buitengerechtelijke

verklaring, dan wel op een nader te bepalen tijdstip, buitengerechtelijk is ontbonden, en subsidiair dat de rechtbank de koopovereenkomst zal ontbinden en zal bepalen dat het de gemeente vrijstaat het perceel met ingang van de datum van het vonnis aan een derde te verkopen en te leveren. In reconventie heeft eiseres onder meer gevorderd dat de rechtbank de gemeente tot levering en tot betaling van schadevergoeding zal veroordelen.

De rechtbank heeft bij vonnis van 26 februari 2003 in conventie onder meer de primair door de gemeente gevorderde verklaring voor recht en de subsidiair gevorderde ontbinding en verklaring voor recht afgevoerd en de gemeente in reconventie onder meer veroordeeld aan de levering van het perceel aan eiseres mee te werken.

De gemeente heeft vervolgens hoger beroep bij het Hof 's-Hertogenbosch ingesteld. Het hof heeft bij arrest van 4 mei 2004 het bestreden vonnis zowel in conventie als in reconventie vernietigd, behalve voorzover eiseres bij dat vonnis in conventie is veroordeeld om aan de gemeente een bedrag van € 38 852,87 te voldoen. Het hof heeft, opnieuw recht doende, in conventie onder meer verklaard voor recht dat de koopovereenkomst van juni 2000 met ingang van 2 juli 2001 (de datum van de buitengerechtelijke verklaring) is ontbonden en bepaalt dat het de gemeente vrij staat het perceel aan een derde te verkopen en te leveren. In reconventie heeft het hof de vorderingen van eiseres alsnog afgewezen.

Eiseres heeft tegen het arrest van 4 mei 2004 cassatieberoep ingesteld. De Hoge Raad heeft het cassatieberoep bij arrest van 4 november 2005 met toepassing van art. 81 RO verworpen.

Bij inleidende dagvaarding van 19 januari 2007 heeft eiseres gevorderd dat het arrest van 4 mei 2004 wordt herroepen, partijen worden hersteld in de staat waarin zij vóór het arrest van 4 mei 2004 verkeerden en dat het geding wordt heropend en partijen gelegenheid wordt gegeven hun stellingen en verweren te wijzigen en/of aan te vullen. Vervolgens heeft eiseres een akte genomen en de gronden van haar vordering tot herroeping verminderd. Aan haar vordering tot herroeping heeft eiseres ten grondslag gelegd dat de ge-

meente in dit geding bedrog heeft gepleegd door belangrijke feiten te verzwijgen en dat eiseres stukken van beslissende aard in handen heeft gekregen die door toedoen van de gemeente waren achtergehouden. De gemeente heeft gemotiveerd verweer gevoerd en tot afwijzing van de vordering tot herroeping geconcludeerd. De herroeping (voorheen rekest civiel) is een buitengewoon rechtsmiddel en vormt een door de rechtvaardigheid gevorderd laatste correctiemiddel op de uit de eis van rechtszekerheid het voortvloeiende onaanvaardbaarheid die aan (onherroepelijke) rechterlijke uitspraken is verbonden. Art. 382 Rv bepaalt dat er drie gronden zijn op grond waarvan een in kracht van gewijsde gegaan 'vonnis' op vordering van een partij kan worden herroepen: a) indien het berust op bedrog door de wederpartij in het geding gepleegd, b) het berusten op stukken, waarvan de valsheid na het vonnis is erkend of bij gewijsde is vastgesteld, of c) de partijen na het vonnis stukken van beslissende aard in handen heeft gekregen die door toedoen van de wederpartij waren achtergehouden. De Hoge Raad komt tot de slotsom dat er in deze zaak geen deugdelijke aanknopingspunten zijn aangevoerd voor de stelling van eiseres dat de gemeente in het geding bedrog heeft gepleegd door belangrijke feiten te verzwijgen en voor de stelling van eiseres dat zij stukken van beslissende aard in handen heeft gekregen die door toedoen van de gemeente waren achtergehouden. Dat betekent dat de herroepinggronden waar eiseres zich op beroept zich niet voordoen en het beroep wordt verworpen.

HR 19 maart 2010, LJN BK8146

Het betreft hier een verzoek van Chip(s)hol Holding III BV tot het bevelen van een voorlopig getuigenverhoor om opheldering te verkrijgen over vervanging van voltallige meervoudige kamer hangende het geding, dat is uitgemond in een eindvonnis waartegen cassatieberoep is ingesteld. Aan de toewijsbaarheid van het verzoek staat de mogelijkheid om tegen de einduitspraak een rechtsmiddel aan te wenden niet in de weg. Verzoekster lijdt in zoverre geen schade als gevolg van het beweerde onrechtmatig handelen van het gerechtsbe-

stuur dat met de uitkomst van het geding, als de daartegen aan te wenden rechtsmiddelen zijn uitgeput, de onderlinge rechtsverhouding tussen de procespartijen (bij dat geding) vastligt. Indien de door verzoekster gestelde gang van zaken juist is, betekent dit evenwel een ernstige schending van het mede door art. 6 EVRM gegarandeerde fundamentele recht op een eerlijk proces. In een op die schending gebaseerde procedure zou, als genoegdoening voor die schending, een daartoe strekkende verklaring voor recht kunnen worden gevorderd. Het hof heeft dan ook ten onrechte de afwijzing van het verzoek erop gegrond dat de eventueel in te stellen vordering niet toewijsbaar is en dat verzoekster om die reden geen belang bij haar verzoek heeft.

Literatuur

S.M. Kingma, 'Tussentijds beroep tegen tussenuitspraken en deeltuitspraken', *TCR 2010-1*, p. 1-12

Met dit artikel beoogt de auteur het systeem van tussentijds beroep in kaart te brengen en daarbij een zo volledig mogelijk overzicht te geven van de huidige stand van de rechtspraak over de (on)mogelijkheid van tussentijds appèl en cassatieberoep. Daarbij worden ook enkele suggesties voor rechts(her)ontwikkeling gegeven.

L. Combrink-Kuiters & B. Geurtsen-van Eeden, 'Van externe stimulering naar interne verankering', *Tijdschrift Conflictantering 2010-1*, p. 6-10

Wat is er na tien jaar Mediation naast rechtspraak bereikt? En wat is de rol van het Landelijk bureau Mediation naast rechtspraak hierbij geweest? Een terugblik. Maar ook een blik op de huidige situatie en op de toekomst.

R.P.J. ter Haseborg, 'Overzicht rechtspraak arbeidsprocesrecht 2008 en 2009', *AR 2010-2*, p. 7-11

Dit artikel verschaft op basis van jurisprudentie uit 2008 en 2009 een beknopt weergegeven overzicht van de volgende procesrechtelijke onderwerpen die van belang zijn voor de arbeidsrechtpraktijk: internationale rechtsmacht; herroeping; doorbreking van het appèlverbod; bewijsmiddelen; bewijslastverdeling; on-

rechtmatig verkregen bewijs en appèl.

A.J.H. van Suilen & R. den Ouden, 'Knelpunten in hoger beroep (deel 2): de omvang van het incidentele hoger beroep', *NTR Beschouwingen 2010-1*, p. 6-11

In twee Beschouwingen worden enige knelpunten in het appèlprocesrecht blootgelegd. In dit deel komt de omvang van het incidentele hoger beroep aan de orde.

E. Hennis, 'Forumkeuze in algemene voorwaarden', *Juridisch up to Date 2010-5*, p. 9-13

In het afgelopen jaar zijn meerdere malen zaken aan de rechter voorgelegd, waarbij forumkeuze in algemene voorwaarden aan de orde kwam. Voor de rechtspraak hebben deze zaken interessante uitspraken opgeleverd. Besproken worden:

Rb. Amsterdam 29 april 2009, *LJN BJ7379*; Hof Amsterdam 19 mei 2009, *LJN BJ6475*; Rb. Amsterdam 3 juni 2009, *LJN BK0976*.

R. Westrik, 'De enkele niet-inroepbaarheid bij beslag', *WPNR 2010-6827*, p. 52-58

Enkele niet-inroepbaarheid jegens de beslaglegger is te verkiezen boven goederenrechtelijke duiding van een overdracht of bezwaring na beslag. Die duiding veroorzaakt onnodig het 'probleem' van 'de rechtsgevolgen van beslag'.

S.L. Braam

CMS Derks Star Busmann

■ Verbintenissenrecht/ consumentenrecht

Jurisprudentie

HR 12 februari 2010, *LJN BK4994*, *RvdW 2010*, 307

In deze zaak verzoekt bedrijf per fax aan Visa Card Services BV een creditcard af te geven aan één van haar werknemers. De fax met dit verzoek is ondertekend door de voormalig enig statutaire bestuurder van het bedrijf. Visa heeft aan de aanvraag gevolg gegeven. Daarnaast vraagt het bedrijf tot tweemaal toe per fax het bestedingslimiet met onmiddellijke ingang te verhogen, hetgeen door Visa wordt goedgekeurd.

De twee faxen met het verzoek tot verhoging van de bestedingslimiet blijken frauduleus te zijn. De handtekening van de voormalig statutaire bestuurder is vervalst door de medewerker in kwestie. Visa vordert van werkgever het opgenomen bedrag na de laatste frauduleuze verhoging. De vordering wordt door de rechtbank toegewezen in haar vonnis van 28 juni 2006, van welk vonnis werkgever beroep instelt. Het hof heeft het bestreden vonnis in essentie in stand gelaten in zijn arrest van 16 september 2008. Het hof concludeert dat betrokken werknemer met een vervalste handtekening van de voormalig statutaire bestuurder de verhoging van de bestedingslimiet heeft aangevraagd. Dit is onrechtmatig, ook tegenover Visa die schade lijdt als gevolg van dit handelen. Werknemer had de kaart tot zijn beschikking in verband met werkzaamheden die hij voor het bedrijf verrichtte en het was aan het bedrijf te beslissen hoe hoog de bestedingslimiet zou zijn. De fout is begaan met gebruikmaking van zaken, gegevens en bescheiden die door het bedrijf aan de medewerker ter beschikking zijn gesteld. Er is derhalve sprake van het door art. 6:170 lid 1 BW vereiste functioneel verband zodat het bedrijf aansprakelijk is voor de door Visa als gevolg van de fout van werknemer geleden schade. Visa moet in de positie worden gebracht waarin zij zou verkeren als de fout niet had plaatsgevonden. In dat geval zou de uitgave – het bedrag van de limietoverschrijding – niet ten laste van Visa zijn gekomen. Dat bedrag moet derhalve door het bedrijf worden vergoed, aldus het hof. Namens het bedrijf is tijdig cassatieberoep ingesteld. Tegen Visa is verstek verleend. Een van de middelen strekt er – kennelijk – toe dat het hof zich slechts gebaseerd heeft op een door het bedrijf aan de medewerker ter beschikking gestelde creditcard en dat dat onvoldoende is voor het kunnen aannemen van een functioneel verband in de zin van art. 6:170 BW. Dit middel mist volgens de advocaat-generaal feitelijke grondslag omdat niet bestreden is dat sprake was van een terbeschikkingstelling van het briefpapier waarop de aanvraag tot verhoging van het bestedingslimiet is gedaan. In een van de middelen wordt aangevoerd dat Visa contact had moe-

ten opnemen met het bedrijf. Dat is evenwel niet van belang voor de vraag of het bedrijf aansprakelijk is op voet van art. 6:170 BW. Mogelijk zou daaruit eigen schuld kunnen worden afgeleid, maar a) daarop wordt geen beroep gedaan en b) nog minder wordt vermeld waar een dergelijke stelling in feitelijke aanleg zou zijn betrokken. Het middel voldoet in zoverre niet aan de eisen van art. 407 lid 2 Rv. Een ander middel verwijt het hof te hebben miskend dat het louter gaat om een verhouding tussen Visa en 'de privé-persoon' van de medewerker maar niet wordt aangegeven waarom dat zou zijn en waar een dergelijke stelling in feitelijke aanleg is betrokken. Daarop volgt verwerving van het beroep.

HR 19 februari 2010, LJN BK7671, NJ 2010, 115, RvdW 2010, 331

In deze zaak staat vast dat betrokkene niet bevoegd was tot het geven van de in kwestie (omstreden) betalingsopdrachten namens Bera Holding. Het gaat om de vraag of de ING een beroep toekomt op art. 3:61 lid 2 BW. Aan deze bepaling ligt het beginsel ten grondslag van bescherming van opgewekt vertrouwen. Er wordt al lang gediscussieerd over de vraag of nodig is dat het vertrouwen is opgewekt door een toedoen van de principaal dan wel reeds voldoende is dat de omstandigheden waardoor het vertrouwen is opgewekt, voor zijn risico komen. In de Nederlandse rechtspraak wordt onder een 'gedraging' van de principaal ook begrepen: gevallen waarin de vertegenwoordigde heeft gezwegen onder omstandigheden waarin spreken een plicht was en gevallen waarin het gewekte vertrouwen voortvloeit uit de functie waarin de pseudo-gevolmachtigde was aangesteld en de gerezen onduidelijkheid over de reikwijdte van de volmacht in die functie voor risico van de principaal wordt gebracht.

ING heeft in haar primaire verweer aangevoerd dat zij op grond van omstandigheden die voor risico van Bera Holding komen, heeft mogen aannemen dat, ondanks het feit dat uit de handtekeningenkaart blijkt dat alleen betrokkene bevoegd was namens Bera Holding te handelen, een andere betrokkene volmacht had gekregen tot het geven van betalingsopdrachten met betrekking

tot geopende rekeningen van Bera Holding bij ING.

Voor toerekening van schijn van volmachtverlening aan de vertegenwoordigde kan ook plaats zijn ingeval de wederpartij (in dit geval ING) gerechtvaardigd heeft vertrouwd op volmachtverlening aan de pseudo-gevolmachtigde op grond van feiten en omstandigheden die voor risico van de pseudo-vertegenwoordigde komen en waaruit naar verkeersopvattingen zodanige schijn van vertegenwoordigingsbevoegdheid kan worden afgeleid.

Er dient niet te worden uitgegaan van een te strenge maatstaf door slechts onder 'zeer bijzondere omstandigheden' een beroep op schijn van volmachtverlening toelaatbaar te oordelen. De Hoge Raad oordeelt dat het hof de stelling van ING in zijn beoordeling had moeten betrekken dat Bera Holding niet tijdig heeft geprotesteerd tegen de gewraakte overschrijvingen, met de daaraan volgens ING verbonden rechtsgevolgen, die mede van belang kunnen zijn in het licht van de overige omstandigheden zoals die door ING zijn aangevoerd. De hierop gerichte klachten van het middel slagen en de Hoge Raad vernietigt het arrest van het gerechtshof van 17 januari 2008.

HR 19 februari 2010, LJN BK6672, RvdW 2010, 338

Het gaat hier om de koop door A via makelaar B van een bedrijfspand van Muntschar. A beroept zich op non-conformiteit c.q. dwaling in verband met de afmetingen van het pand. A stelt hiervoor zowel B als Muntschar aansprakelijk. De afmetingen in de algemene verkoopdocumentatie kwamen namelijk niet overeen met de daadwerkelijke afmetingen van het pand. Het hof stelt echter vast dat A het pand in aanwezigheid van B ook zelf heeft bezichtigd en derhalve in ieder geval de precieze grootte van het pand moet hebben waargenomen. Het had op de weg van A gelegen ter zake opheldering te vragen bij B, dan wel ter zake nader onderzoek in te stellen. Dat klemt temeer nu A het pand wenste te kopen voor de verhuur, waarbij de vierkante meters een belangrijke factor zijn bij het vaststellen van de huurprijs. Daarnaast waren de in de algemene verkoopdocumentatie vervatte mededelingen door inherente onduide-

lijkheid niet van dien aard dat A zonder nader onderzoek mocht aannemen dat de daarin genoemde afmetingen niet op het gehele pand, maar slechts op de begane grond betrekking had.

Het hof is dan ook van mening dat A de op hem rustende onderzoeksplicht geschonden heeft. Het hiervoor overwogene leidt er enerzijds toe dat B met succes een beroep kan doen op de exoneratie in de verkoopbrochure en anderzijds dat het door A gedane beroep op dwaling en non-conformiteit faalt en dat van onrechtmatig handelen evenmin sprake is. Dit oordeel wordt bevestigd door de Hoge Raad.

HR 5 maart 2010, LJN BK9172, RvdW 2010, 385

In deze zaak, waarin de verhuurder van woonruimte ontbinding van de huurovereenkomst en ontruiming van het gehuurde vordert wegens toerekenbare tekortkoming in de nakoming van de huurovereenkomst aan de zijde van de huurder, gaat het om de vraag of de huurder in strijd met het toepasselijke huurreglement gedurende lange tijd zijn hoofdverblijf in het gehuurde heeft gehad. Onder hoofdverblijf moet worden verstaan de plek waar men – gewoonlijk – eet, slaapt en verblijft. Daarmee is in ieder geval onverenigbaar dat de huurder ook, dag en nacht, vaak en/of gedurende lange tijd elders hetzij in een andere woning verblijft hetzij gedetineerd is. In dit licht is het oordeel van het hof dat de uitzonderingssituatie van art. 6:265 lid 1 slot BW zich niet voordoet niet onbegrijpelijk.

Literatuur

C. Cauffman, 'Op naar een succesvolle redding van het richtlijnvoorstel consumentenrechten? Een bespreking van de ontwerpnota van de Commissie met betrekking tot de draagwijdte van het richtlijnvoorstel en zijn verhouding tot andere gemeenschapswetgeving', NTBR 2010-2, p. 44-51

De auteur bespreekt enige nuttige preciseringen die de ontwerpnota aanbrengt, enige problematische voorstellen en enige lacunes van de ontwerpnota.

E.H. Vogelzang, 'Risicovol gedrag en de bovenwettelijke suppletie: eigen schuld dikke bult?', *AR* 2010-2, p. 17-21

De wetgever heeft een zware eis gesteld voordat het recht op loon-doorbetaling bij ziekte door risicovol gedrag verloren gaat. Volgens art. 7:629 lid 3 sub a BW vervalt dit recht uitsluitend bij opzet van de werknemer. In 2008 wees de Hoge Raad een arrest waarin geoordeeld werd dat andere gedragingen dan opzet kunnen leiden tot verlies van het recht op de aanvulling bovenop het wettelijk verschuldigde loon, de bovenwettelijke suppletie. Maar wat heeft ten aanzien van de bovenwettelijke suppletie te gelden wanneer de werknemer ter zake van het ontstaan van zijn arbeidsongeschiktheid een beroep kan doen op art. 7:658 BW of art. 7:611 BW?

R.M.L.A. Martius, 'Nieuwe regels voor het afsluiten, verlengen en opzeggen van verzekeringen', *De Beursbengel* 2010, 792, p. 8-9

Contracten die voor jaren zijn afgesloten of waar geen einde aan lijkt te komen door stilzwijgende verlenging: een praktijk die tot grote ontevredenheid leidt bij consumenten. Daarom heeft het Verbond van Verzekeraars een gedragscode geïntroduceerd die de overstapmogelijkheden voor klanten vergroot. Op 1 januari 2010 is de nieuwe gedragscode met regels voor het afsluiten, verlengen en opzeggen van particuliere schadeverzekeringen in werking getreden.

O.J.G. de Iongh, 'Het leerstuk van afgebroken onderhandelingen; een stand van zaken', *Juridisch up to Date* 2010-1, p. 17-20

In de dagelijkse handelspraktijk is het niet ongewoon dat, nadat onderhandelingen zijn gevoerd, uiteindelijk toch geen overeenkomst tot stand komt. In sommige gevallen kan de afbrekende partij hierbij een verwijt worden gemaakt. Het blijkt vaak lastig te zijn om dit soort situaties te beoordelen: de wet biedt grote ruimte voor interpretatie. Richtinggevende arresten van de Hoge Raad bieden in detail ook niet altijd soelaas, met een grote verscheidenheid aan rechtspraak als gevolg. Dit laatste concludeert ook Marcel Ruygvoorn in zijn proefschrift 'Afgebroken onderhandelingen en de juridische kwalificatie van voorbe-

houden'. Met de conclusies van Ruygvoorn in het achterhoofd geeft dit artikel een bespreking van een drietal recente uitspraken op het gebied van afgebroken onderhandelingen die na het verschijnen van het proefschrift zijn geweest. Eerst wordt nog kort stilgestaan bij de staande jurisprudentie over dit leerstuk.

A.N. Kikkert, 'Kredietcrisis en onvoorziene omstandigheden', *Juridisch up to Date* 2010-5, p. 5-7

Een van de beginselen van het Nederlandse contractenrecht is de verbindende kracht van overeenkomsten. Wanneer zich na het sluiten van de overeenkomst een ingrijpende wijziging van de omstandigheden voordoet, rijst de vraag of partijen gehouden zijn de overeenkomst onverkort na te komen. Art. 6:258 BW biedt de rechter de mogelijkheid in te grijpen indien sprake is van onvoorziene omstandigheden. Gelet op de huidige economische situatie rijst de vraag in hoeverre de kredietcrisis als onvoorziene omstandigheid in de zin van art. 6:258 BW kan worden aangemerkt. Recentelijk hebben de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Zutphen en de Raad van Arbitrage voor de Bouw zich hierover uitgelaten.

M. Schut, 'Knowhow: aandachtspunten in de contractspraktijk en de rol van art. 39 TRIPS', *Maandblad voor Vermogensrecht* 2010-2, p. 15-20

De bijzondere vermogensrechtelijke status van knowhow geeft in de contractspraktijk dikwijls aanleiding tot problemen. In dit artikel worden enkele van die problemen beschreven, waarbij vooral het belang blijkt van expliciete afspraken over begrenzings in gebruik en de resterende freedom to operate.

W.H. van Boom, 'Energie en water', *TvC* 2010-1, p. 3-19

In deze kroniek komen de belangrijkste ontwikkelingen op het vlak van consumentencontracten in de sector energie en drinkwater aan de orde. De auteur put daarbij vooral uit de uitspraken van de Geschillencommissie Energie en Water. Waar relevant komen ook uitspraken van de civiele rechter aan de orde.

S.L. Braam

CMS Derks Star Busmann